

## František Ladislav Čelakovský (1799 – 1852): Ohlas písní českých (1839)

### I. Beletristický text:

A. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;

B. 1. Doba a místo (děje);

2. Kompozice;

3. Hlavní postavy a jejich charakteristika;

4. Námět, témata, hlavní motivy;

C. Jazykové zvláštnosti a kulturní souvislosti;

### Pocestný

Je to chůze po tom světě —  
kam se noha šine:  
sotva přejdeš jedny hory,  
hned se najdou jiné.

Je to život na tom světě —  
že by člověk utek:  
ještě nezažil jsi jeden,  
máš tu druhý smutek.

Což je pánům! Ti na voze  
sedí pěkně v suše,  
ale chudý, ten za nimi  
v dešti, blátě kluše.

Ej, co já dbám na té cestě  
na psoty a sloty,  
jen když já mám zdravé nohy,  
k tomu dobré boty.

Však na pány v krytém voze  
taky někdy trhne:  
jednou se jim kolo zláme,  
jindy vůz se zvrhne.

A krom toho — až své pouti  
přejedem a přejdem,  
v jedné hospodě na nocleh  
pán nepán se sejdem.

### Toman a lesní panna

Večer před svatým Janem  
mluví sestra s Tomanem:  
„Kam pojedeš, bratře milý,  
v této pozdní na noc chvíli  
na koníčku sedlaném,  
čistě vyšperkovaném?“

„Do Podhájí k myslivci  
musím ke své děvčici...“

Jiskra padla pod koníčkem,  
sestra volá za bratříčkem:  
„Slyš, Tománku, radou mou,  
nedávej se doubravou:  
objeď dolem k Svaté hoře,  
ať nemám po tobě hoře...“

Nejel Toman doubravou,  
dal se cestičkou pravou;  
a v Podhájí u myslivce  
nový domek jedna svíce,  
hostí mnoho pospolu,  
jizba plná hovoru.

Smutkem Toman obklopen  
patří s koně do oken  
děvče láskou jen rozplývá,  
na ženicha se usmívá...  
Jedli, pili, rozprávěli,  
dobrou vůli spolu měli,  
žádný na to nic nedbal,  
kůň že venku zařehal,  
a mládenec zavzdychal. (...)

Sestřička od večere  
vyšla rychle za dvěře:  
„Na věky se, Tomane,  
milá s tebou rozstane,  
jinému se dostane.  
Najezdil jsi se k nám dosti,  
dnes tu máme bližší hosti,  
hledej sobě jinde štěstí.“

Toman koněm zatočil,  
v širé pole poskočil,  
zaťal zuby, smračil čelo,

kolem všecko neveselo.  
Půlnoc byla, měsíc zašel,  
sotva jezdec cestu našel;  
prudce hned, pak loudavě  
ubíral se k doubravě.  
Jede, jede doubravou,  
les šumí mu nad hlavou,  
větrík chladný z noci fouká,  
nad ouvalem sova houká;  
koník blýská očima,  
koník stříhá ušima.

Cupy dupy z houštiny  
letí jelen v mejtiny,  
na jelínku podkasaná  
sedí sobě Lesní panna;  
šaty půl má zelené,  
půl kadeřmi černěné,  
a ze svatojanských broučků  
svítí pásek na kloboučku.

Třikrát kolem jak střela  
v běhu koně objela,  
pak Tomanovi po boku  
vyrovnává v plavném skoku:  
„Švarný hochu, nezoufej,  
bujným větrům žalost dej,  
jedna-li tě opustila,  
nahradí to stokrát jiná.  
Švarný hochu, nezoufej,  
bujným větrům žalost dej!“

## II. Nebeletristický text:

A. Funkční styl, obsah, účel, vztah k prvnímu textu;

B. Jazykové apod. zvláštnosti.

## Svatojánská noc

Svatojánská noc je noc z 23. na 24. června. Je plná kouzel a magie, ožívají v ní nadpřirozené síly a otevírá se brána mezi světy. Je možné vyvolat duchy zemřelých a spojit se s tajemnými mocnostmi. Země se otevírá, skály se rozestupují, je možné najít poklad. O Svatojánské noci se provádějí různé rituály, které sahají až do starověku. Jde třeba o skákání přes oheň nebo házení věnců do vody. Na trzích se v minulých dobách prodával kořen mandragory, který sloužil k milostné magii.

To když sladce zpívala,  
v oči se mu dívala...

Jedou, jedou pospolu  
měkkým mechem do dolu,  
panna Tomanu po boku  
vyrovnává v plavném skoku:  
"Švarný hochu, skloň se, skloň,  
jenom dále se mnou hoň;  
líbí-li se ti mé líce,  
dám radostí na tisíce.  
Švarný hochu, skloň se, skloň,  
jenom dále se mnou hoň!"

To kdy panna zpívala,  
v ústa jezdce líbala,  
v náručí ho objala.  
Tomanovi srdce plesá,  
uzdu pouští, s koně klesá  
pod skalami prostřed lesa.

Slunce vyšlo nad horu,  
skáče koník do dvoru,  
smutně hrabe podkovou,  
řehce zprávu nedobrou.  
Sestra k oknu přiskočila,  
a rukama zalomila  
„Bratře můj, bratříčku můj,  
kde skonál jsi život svůj!“